

Fra redaksjonen

”Oppå Lauvåsen veks det jordbær, fine jordbær, raue jordbær. Hele væla er bære jordbær, finn et strå og trøe dom på,” synger Alf Prøysen i en av sine viser. Når dette nummeret av *Barn* forberedes er det ferietid i alle nordiske land. Det er jordbærtid, og mange barn vil nok i løpet av sommerferien fremdeles plukke søte markjordbær og tre dem på strå slik deres foreldre og besteforeldre har gjort før dem. Jobb som jordbærplukker, som også hører med til mine sommerminner fra barndommen, er kanskje ikke så vanlig lengre for barn og ungdom i nordiske land. Jeg husker iveren – og verkingen i ryggen – der vi venninnene konkurrerte om dagsrekorden. Vi fikk 50 øre kurven, og gleden og stoltheten over den nye statusen som lønnsinntaker oppveide slitet og strevet. Med på kjøpet fikk vi også som 16-åringar en ny frihetsfølelse knyttet til erfaringer med å bo borte og bestemme selv.

Blomsterenger, sol og varme, glatte svaberg og bølgeskvulp er andre ingredienser vi forbinder med sommer. Natur og uteliv har en spesiell verdi i alle nordiske land og dette gjenspeiler seg også i hvor vi tilbringer ferien, og hva vi holder på. Hytteliv og camping, turer til fjells, og ved sjøen. Tilbudene er mange. Turistforeningen tilbyr spesielle turer i fjellet for barn og ungdom, Gårdsferie, livet på setra, kurs i ysting, fiske, seiling, kajakk m.m. er blant tilbudene som viser mangfoldet av mulighetene for aktiviteter knyttet til natur og uteliv.

I Norden er natur kultur. Musikk og idrett hører med til andre deler av et aktivt kulturliv med et variert tilbud av festivaler, kor- og korps-samlinger, fotballskoler og cuper ikkje minst. På ”min” sommerøy langt ute i havgapan der den fastboende befolkningen på omlag 70 mer enn femdobles i den korte ferietiden, samles gutter og jenter i alderen 6 til 60 til fotballkamp hver dag kl 18. Dette er et eksempel på hvordan ferietiden bryter det alders- og kjønnssegregerte mønsteret i fritidsaktiviteter i dagens samfunn og gir muligheter for alle aldersgrupper og generasjoner til å samles om felles interesser og aktiviteter. Sommerleire er andre samlingssted for engasjement og fellesskap rundt for eksempel miljøspørsmål, politikk, religiøse interesser eller humanitært arbeid.

For mange barn i Norden betyr ferien reiser med besøk til lekeland, badeland, temaparker og andre fornøynelsesparker av ulike slag, spesielt tilrettelagt for barn og barnefamilier. Danmark har Legoland, Djurs sommerland, Tivoli, Finland Mummidalen, Sverige Liseberg og Norge Tusenfryd og Kristiansand dyrepark, blant andre. Reklamen for den danske for-

nøyelsesparken Lalandia illustrerer hvordan ferien er blitt et marked for spesielt ”barnetilrettelagte” tilbud: ”Ferien med barn afholdes nemt og godt hos Lalandia i Rødby eller Billund. Her er ferie med barn ren leg og avslapning for hele familien.”

Sommer betyr skolefri og forandring for liten og stor. Den vanlige dagsrytmen brytes, og rutiner knyttet til skoletid, ansvar og forpliktelser opphører. Klasserommet og skolegården er ikke lenger fast møteplass for vennskap, lek og aktiviteter – eller konflikter og mobbing. Læreren ikke lengre en voksenperson en tilbringer timer med hver dag. For både barn og barnefamilier representerer den lange sommerferien forandringer. Fritid og ferie betyr mye for måten barn, unge og voksne skaper sin egen identitet. Vi har for lite kunnskap om hva ferietiden – og da særlig sommerferien – betyr for ulike grupper barn og unge, deres opplevelser av glede, mestring, frihet, tilhørighet og fellesskap – eller mangelen på dette. Den materielle velstanden har økt de siste generasjoner, og mange bruker mye penger på fritid, reiser og ferieopplevelser. Samtidig registrerer vi en økende fattigdom blant enkelte grupper. Økonomiske og sosiale forskjeller øker. Vi vet for lite om hvordan den lange sommerferien påvirker ulike grupper barn og unge, og hvilken rolle familiens inntektsnivå spiller i dette.

Ferie er ikke tema for noen av artiklene i dette nummeret av *Barn*. Men flere av artiklene har likevel berøringspunkter med problemstillinger som knytter seg til ferie: Fritid, jevnaldningskulturer, forbruk, inkludering og etnisk mangfold. Skolefritidsordninger (SFO) og fritidshjem representerer en viktig del av den institusjonaliserte oppveksten. Som navnene tilsier er denne typen institusjon i skjæringsfeltet mellom hjem og skole. Mens skoleferien er 8 uker, er foreldres ferie som regel 4 uker. Dette misforholdet representerer et problem for mange barnefamilier. Noen steder er skolefritidsordningen åpen deler av ferien, men dette varierer innen det enkelte land, og de nordiske landene imellom. For mange 6-åringer i Norge er SFO det første møtet med skolen etter sommerferien, også før skolestart. Men hvordan er egentlig kvaliteten på fritidshjem eller skolefritidsordninger?

Björg Kjær har gjennomført et etnografisk feltarbeid i danske fritidshjem. Barna møtes her med andre forventninger og krav enn de gjør i skolen. Som i tilsvarende ordninger i andre nordiske land er det barns interesser, lek og samspill med jevnaldrende som står i fokus. Hun viser hvordan fritidshjemmet har en egen institusjonell logikk: ”Eftersom voksne oppfatter fritidshjemmet som en del af barnets frie tid, vurderes barnet ud

fra kriterier som baserer sig på kulturelle forestillinger om frihed og fritid. Udgangspunktet er i højere grad en forestilling om det værende barn, det barn som er til i en mere fri sammenheng.”

I sin artikkel fokuserer Vigdis Foss på sammenhenger mellom læringskulturer i barnehage, skole og SFO. Hennes utgangspunkt er at vi mangler kunnskap om SFO som oppvekstarena og hva den betyr for de mange barna som tilbringer store deler av hverdagen sin der. Artikkelen er basert på feltarbeid og intervju med barn blant annet om lek, vennskap og konflikter med jevnaldrende knyttet til hennes masteroppgave: ”Barns fortellinger fra skolefritidsordningen.” Hun har også intervjuet voksne blant annet om deres erfaringer med samarbeid med skole og barnehage. Hun sier: ”Å fokusere på innhold, kvalitet og rammevilkår i SFO handler om å røre ved den ideologiske debatten om den norske barndommen og det handler om økonomiske prioriteringer. Det er et sentralt problem for utviklingen av SFO at økt vekt på bemanning, kompetanse og kvalitet vil ha økonomiske konsekvenser. SFO står tilsynelatende langt nede på prioriteringslisten.”

Mari Rysst diskuterer i sin artikkel sosial inkludering og ekskludering blant barn i en multi-kulturell setting i Oslo. Også her er fritid og jevnaldningskulturer et viktig fokus. Diskusjonen bygger på feltarbeid på en skole i Groruddalen der de etnisk norske kun utgjør 4 % av barna og mellom 15–18 nasjonaliteter er representert blant barna på skolen. Sentrale spørsmål som blir diskutert i hennes artikkel er: ”Hvordan kan barns vennsnettverk forstås i lys av kjønn, etnisitet og ulike faglige og sosiale kompetanser?” ”Hvordan er forholdet mellom barnas og familiens sosiale nettverk med tanke på inkludering og ekskludering?” Hun retter søkelyset mot betydningen av materielle forbruksvarer og utseende for inkludering og hvilke andre kompetanser som synes viktige i dette miljøet der etnisk norske utgjør en minoritet. Hun argumenterer for at: ”’riktig’ forbruk er viktig for inkludering, men at dette er billigere her enn lenger oppe i Groruddalen med flere etniske norske”. Hun viser også at barna spiller en viktig rolle for etablering av relasjoner mellom familiene, noe som bidrar positivt til sosial integrasjon.

Inkludering og fellesskap på tvers av kulturer er også et tema for artikkelen til Mirjam Dahl Bergsland og Knut Kvaran. De har gjennomført et musikkpedagogisk utviklingsprosjekt i en flerkulturell barnehage med en målsetting om å skape et inkluderende fellesskap blant ulike grupper av barn gjennom sang og musikk. Et variert utvalg av sang og musikk ble innsamlet gjennom samtaler med foreldre og ansatte i barnehagen. Disse ble brukt i samlingsstunder. Artikkelen diskuterer erfaringene med utvik-

lingsarbeidet i lys av postkoloniale perspektiv der de nye praksisene brukes for å gi rom til marginaliserte identiteter og kunnskaper, og skape inkluderende fellesopplevelser i barnehagen.

Vi har også gleden av å presentere en bearbeidet versjon av en prøveforelesning til graden philosophiae doctor ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet i dette nummeret av *Barn*. Tittelen på prøveforelesningen var: ”Hvordan kan diskursive analyser anvendes som et kritisk korrektiv av barnevernet i praksis?” Prøveforelesningen ble holdt av Randi Juul, og representerer et viktig bidrag til kritisk refleksjon over etablerte tenkemåter og praksiser i dagens barnevern.

Jeg vil benytte anledning til å takke for meg som ansvarlig redaktør av tidsskriftet *Barn*, og ønske den nye nordiske redaksjonen med Disa Bergnéhr fra Tema Barn i Sverige, Jóhanna Einarsdóttir fra Universitetet på Island, og Vebjørng Tingstad, Norsk senter for barneforskning som ansvarlig redaktør lykke til med det videre arbeidet med tidsskriftet.

Jeg vil også ønske alle leserne av *Barn* god lesning og en fortsatt god ferie til dem som er så heldig å ha litt av den igjen.

Anne Trine Kjørholt

Etterskrift: To uker etter at jeg satte punktum for ”Fra redaksjonen” ble 69 ungdommer brutalt myrdet på Utøya. Min lille ferietekst blir likevel stående uforandret, slik den ble skrevet – før 22. juli så grotesk endret våre forestillinger om hva en ferie kan bringe, og om det lille landet vårt. Vår sårbarhet er tydelig, som enkeltmennesker, og som nasjon. I dyp respekt for alle ofrene og deres familier, vil vi i redaksjonen sende våre varmeste tanker og medfølelse til alle de berørte. Veien videre utfordrer også alle oss som på ulike måter har barn og unge som arbeidsfelt. Vi trenger å forene en klar tanke med et varmt hjerte i utviklingen av politikk, forskning og praksiser som kan bidra til å styrke et levedyktig inkluderende samfunn med livskraft, verdighet og håp til alle.

d.s.